

Nemajetková újma

Stanoví-li zákon povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu [tak je tomu též v případě újmy na přirozeném právu člověka chráněném ustanoveními první části občanského zákoníku (tedy i na právu na soukromí) – srov. § 2956 o. z.], posoudí se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu (srov. § 2894 odst. 2 o. z.). Z toho plyne, že povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu způsobenou v důsledku zásahu do osobnostního práva (včetně práva na soukromí) má jen ten, kdo do tohoto absolutního práva zasáhl zaviněným porušením povinnosti stanovené zákonem ve smyslu ustanovení § 2910 věty první o. z., přičemž jeho zavinění ve formě nedbalosti se předpokládá (srov. § 2911 o. z.). Vznikla-li nemajetková újma nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají člověku, jehož osobnost byla dotčena, povinnost odčinit nemajetkovou újmu se poměrně sníží; podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na nemajetkové újmě jen zanedbatelným způsobem, újma se nedělí (srov. § 2918 o. z.). Způsob a rozsah náhrady za takto způsobenou nemajetkovou újmu se pak řídí ustanoveními § 2951 a násl. o. z.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 710/2019-244, ze dne 10.3.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a) E. Ch., narozené XY, bytem v XY, a b) L. S., narozeného XY, bytem v XY, zastoupených JUDr. J.M., advokátem se sídlem v P., proti žalovanému NATE - nápojová technika a. s. se sídlem v Ch., zastoupenému JUDr. P.T., advokátem se sídlem v K.V., o 2 000 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Havlíčkově Brodě pod sp. zn. 15 C 85/2016, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. září 2018 č. j. 19 Co 136/2018-198, opravenému usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. listopadu 2018 č. j. 19 Co 136/2018-205, tak, že dovolání žalovaného se v části směřující proti výrokům rozsudku krajského soudu, jimiž byl potvrzen rozsudek okresního soudu ve výrocích o zamítnutí žaloby co do 206 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobkyně a) a co do 150 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobce b) a jimiž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení a o soudním poplatku, odmítá. Rozsudek krajského soudu [s výjimkou výroků, jimiž byl potvrzen rozsudek okresního soudu ve výrocích o zamítnutí žaloby co do 206 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobkyně a) a co do 150 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobce b)] a usnesení krajského soudu ze dne 14. 11. 2018 č. j. 19 Co 136/2018-205 se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobci se žalobou podanou u Okresního soudu v Havlíčkově Brodě dne 13. 5. 2016 domáhali, aby byla žalovanému uložena povinnost zaplatit každému z nich náhradu nemajetkové újmy ve výši 1 000 000 Kč s „úrokem z prodlení od 26. 11. 2014 do zaplacení“. Žalobu zdůvodnili zejména tím, že dne 10. 2. 2014 došlo k pracovnímu úrazu, nehodě na „pracovišti“ žalovaného a smrti jeho zaměstnance L. S. (otce žalobců), že nehoda „vznikla“ v příčinné souvislosti s výkonem „povolání“ v rámci pracovního poměru „uzavřeného“ mezi žalovaným a L. S. a že tímto úmrtím došlo zároveň „k zásahu do práva na rodinný život pozůstalých osob“. Žalobkyně a) uvedla, že k zemřelému otci cítila velké citové pouto a že spolu vykonávali mnoho zájmových činností, přičemž udává jejich příkladný výčet, že otec, který se po opuštění domácnosti matkou od roku 2002 věnoval výchově dětí (obou žalobců) sám, byl pro ni vzorem a že se s tragickou událostí, která se u ní projevuje plačtivými a úzkostnými

stavy, nemůže „jak po duševní, tak sociální stránce“ dodnes vypořádat. Žalobce b) uvedl, že žil s otcem ve společné domácnosti, v důsledku čehož byl na osobě otce „stále závislý“, že s otcem byli na sebe velmi vázáni a vykonávali spolu mnoho ze zájmových činností vyjmenovaných žalobkyní a), ale i činnosti další, jejichž příkladný výčet podává, a že se s tragickou událostí, která se u něj projevuje úzkostnými stavy, nemůže rovněž „jak po duševní, tak sociální stránce“ do dnešního dne vyrovnat. Následek pracovního úrazu představuje výrazný zásah do „osobnostních práv“ žalobců ve smyslu „ust. § 2956 a násl. zákona č. [89/2012](#) Sb., nového občanského zákoníku“, a proto požaduje každý z nich „jednorázové odškodnění útrap a nemajetkové újmy“ ve výši 1 000 000 Kč a „úrok z prodlení“ od 26. 11. 2014 do zaplacení, neboť žalobci žalovaného vyzvali k úhradě „žalobou uplatněné částky“, určili mu lhůtu k plnění do dne 25. 11. 2014, avšak „do dnešního dne“ neobdrželi „adekvátní protiplnění“.

Žalovaný zejména namítal, že ke smrti jeho zaměstnance L. S. nedošlo pochybením zaměstnavatele, ale samotného zemřelého, který se nechoval v souladu se zásadami bezpečného chování na pracovišti a hrubě porušil předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a že pozůstali po zaměstnanci zemřelém v důsledku pracovního úrazu jsou zaopatřeny dětmi uplatňujícími „svůj nárok“ po zaměstnavateli zemřelého, a proto lze postupovat výlučně v souladu s „předpisy zákoníku práce“, přičemž podle ustanovení § 378 odst. 1 zákoníku práce náleží nárok na „jednorázové odškodnění“ pouze nezaopatřeným dětem.

Okresní soud v Havlíčkově Brodě rozsudkem ze dne 18. 1. 2018 č. j. 15 C 85/2016-143 opraveným usnesením ze dne 21. 2. 2018 č. j. 15 C 85/2016-149 uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni a) 200 000 Kč s 8,05% úrokem z prodlení od 26. 11. 2014 do zaplacení a žalobce b) 225 000 Kč s 8,05% úrokem z prodlení od 26. 11. 2014 do zaplacení, co do 800 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobkyně a) a co do 775 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobce b) žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, že žalovaný je povinen zaplatit České republice - Okresnímu soudu v Havlíčkově Brodě soudní poplatek 4 531 Kč a na náhradě nákladů řízení 80 Kč, že žalobkyně a) je povinna zaplatit České republice - Okresnímu soudu v Havlíčkově Brodě na nákladech řízení 157 Kč a že žalobce b) je povinen zaplatit České republice - Okresnímu soudu v Havlíčkově Brodě na nákladech řízení 139 Kč. Soud prvního stupně vzal za prokázané, že L. S. (otec žalobců) pracoval u žalovaného od 1. 7. 1979 jako zámečnick-svářeč, že k jeho úmrtí došlo v důsledku pracovního úrazu dne 10. 2. 2014 při natahování řetězů s nosiči lahví do dokončované myčky v hale „těžké montáže“ žalovaného, že L. S. měl podle pokynu nadřízeného pracovníka R. K. pracovat na vrchní části myčky, avšak že toto místo „svévolně“ opustil, přesunul se k levé části myčky a vsunul hlavu do prostoru, kde se otáčí protizávaží, které mu přimáčklo hlavu, a že u žalovaného nebyly zavedeny nepřehlédnutelné a nezaměnitelné signály s časovou prodlevou mezi signálem a zahájením operace tak, aby bylo možné opustit nebezpečné místo. Na základě těchto zjištění dospěl soud prvního stupně k závěru, že se žalovaný zprostil odpovědnosti za pracovní úraz svého zaměstnance L. S. ze 75 % (odpovídá za újmu z 25 %), neboť „hlavní příčinou“ pracovního úrazu bylo porušení jeho povinnosti podle § 106 odst. 4 písm. c) zákoníku práce. Soud prvního stupně dále vyšel ze zjištění, že úmrtím L. S. došlo k zásahu do rodinného života žalobců jako jeho dětí, že žalobci měli se zemřelým otcem „mimořádně úzký“ a pevný vztah, že jeho ztráta byla pro žalobce velmi bolestná a „měla dopad“ i v období následujícím, že žalobkyně a) s otcem nežila ve společné domácnosti a nebyla na něm finančně závislá a že žalobce b) bydlel s otcem „společně“, avšak nebyl na něm finančně závislý. Uzavřel, že věc je třeba posoudit podle § 2956 a § 2959 občanského zákoníku.

K odvolání žalovaného a žalobců, kteří napadli rozsudek soudu prvního stupně v části, v níž byla žaloba zamítnuta, přičemž žalobkyně a) jej napadla pouze do částky 300 000 Kč a žalobce b) pouze do částky 275 000 Kč, Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 18. 9. 2018 č. j. 19 Co 136/2018-198 opraveným usnesením ze dne 14. 11. 2018 č. j. 19 Co 136/2018-205 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výročí, jimiž bylo žalobě vyhověno, a v části, již byla žaloba zamítnuta ve

vztahu k žalobkyni a) co do částky 206 000 Kč s 8,05% úrokem z prodlení od 26. 11. 2014 do zaplacení a ve vztahu k žalobci b) co do částky 150 000 Kč s 8,05% úrokem z prodlení od 26. 11. 2014 do zaplacení, změnil jej v části, již byla zamítnuta žaloba ve vztahu k žalobkyni a) co do částky 94 000 Kč s 8,05% úrokem z prodlení od 26. 11. 2014 do zaplacení a ve vztahu k žalobci b) co do částky 125 000 Kč s 8,05% úrokem z prodlení od 26. 11. 2014 do zaplacení, tak, že žalobě se i v této části vyhovuje, a ve výroku, že žalovaný je povinen zaplatit soudní poplatek 4 531 Kč, tak, že žalovaný je povinen zaplatit České republice - Okresnímu soudu v Havlíčkově Brodě soudní poplatek 6 440 Kč, a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit každému z žalobců na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 23 213 Kč a před odvolacím soudem 5 847 Kč, to vše k rukám advokáta JUDr. Jana Malého, a že na náhradě nákladů řízení státu jsou povinni zaplatit České republice - Okresnímu soudu v Havlíčkově Brodě žalobkyně a) 72 Kč, žalobce b) 62 Kč a žalovaný 242 Kč. Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že se žalovaný „zprostil odpovědnosti“ ze 75 %; dovodil, že „hlavní příčinou“ smrtelného pracovního úrazu L. S. bylo pochybení žalovaného spočívající v nestanovení jednoznačného postupu k zabránění rizikům v případě přestávky a opětovného spuštění stroje, a dospěl k závěru, že žalovaný se zprostil své „zákonné objektivní odpovědnosti“ z 30 % (§ 367 odst. 2 zák. práce). Shledal, že žalobci nemají „zákonný nárok na odškodnění“ podle § 378 odst. 1 zákoníku práce, protože jsou zletilými a finančně na otci nezávislími dětmi, a že jim „lze přiznat toliko náhradu imateriální újmy za zásah do jejich rodinného života podle § 2956 ve spojení s § 2959 občanského zákoníku“, neboť nárok na jednorázové odškodnění pozůstalých a nároky vyplývající z neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti nelze navzájem zaměňovat a nemá-li zákoník práce vlastní úpravu „odškodnění“ imateriální újmy, je třeba použít obecný předpis, kterým je občanský zákoník. Odvolací soud stanovil jako „částku základní imateriální újmy“ u žalobkyně a) 420 000 Kč a žalobce b) 500 000 Kč, přičemž po odečtení „30 % spoluzavinění“ ze strany zemřelého L. S. je „částka tvořící náhradu imateriální újmy“ u žalobkyně a) 294 000 Kč a u žalobce b) 350 000 Kč, a to s ohledem (mimo jiné) na vzájemně velmi dobrý vztah žalobců k zemřelému otci, „psychickou trýzeň“ z tragické události, již byli žalobci po smrti otce vystaveni, žalobkyně a) tvrzený ještě „užší“ vztah mezi zemřelým otcem a žalobcem b) a s ohledem na to, že judikatura ve srovnatelných případech ztráty citově nejbližší spjatých osob stanovila v občanskoprávních věcech jako ospravedlnitelnou výši náhrady rozpětí 240 000 Kč až 500 000 Kč „pro typové (neutrální) případy“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, a to proti všem jeho výrokům. Uvádí, že dovolací soud ve své rozhodovací praxi dosud neřešil právní otázku hmotného práva, „zda je možné, aby zaopatřené děti, jakožto pozůstalí po zemřelém zaměstnanci (smrtelný úraz při výkonu práce), mohly požadovat náhradu nemajetkové újmy v souladu se zákonem č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník“. Vytýká odvolacímu soudu, že nesprávně posoudil, zda lze žalobcům přiznat nárok uplatněný vůči zaměstnavateli podle ustanovení § 2956 a § 2959 občanského zákoníku, protože „dle těchto ustanovení lze postupovat pouze v případě subjektivní odpovědnosti“. Namítá, že odvolací soud ve věci aplikoval nesprávný právní předpis, čímž se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu představované rozhodnutími Nejvyššího soudu, na která poukazuje, neboť ke smrti zaměstnance došlo v důsledku pracovního úrazu a pozůstalí uplatňují „svůj nárok“ po zaměstnavateli zemřelého, a proto měl soud při posuzování jejich nároku postupovat výlučně podle zákoníku práce, jakožto předpisu „lex specialis“ vůči občanskému zákoníku, když existuje „jednoznačná právní úprava“ v § 271i (dříve § 378) zákoníku práce. Zpochybňuje závěr odvolacího soudu, že pokud nemá zákoník práce vlastní úpravu odškodnění imateriální újmy, je třeba použít obecný předpis, kterým je občanský zákoník, neboť má za to, že „jednorázové náhrady uvedené v ustanovení § 271i (dříve 378) odpovídají tzv. nemajetkové újmě satisfakční povahy“. Domnívá se, že absence zaopatřených dětí v „okruhu oprávněných osob“ podle ustanovení § 271i zákoníku práce „automaticky“ neznamená, že zaopatřené děti mají nároky „dle předpisu občanského zákoníku“, ale že zaměstnavatel je osobou „odpovídající objektivně“, a proto je „okruh osob“ a samotný nárok „více limitován“ oproti občanskému zákoníku, a dodává, že zákonodárce měl možnost v rámci novelizace zákoníku práce

zařadit zaopatřené děti do „výčtu osob“ v ustanovení § 271i zákoníku práce, ale „neučinil tak jistě z nějakého důvodu“. Žalovaný navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudky soudů změnil tak, že žaloba se zamítá, popřípadě aby rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobci navrhli, aby dovolací soud dovolání žalovaného odmítl jako nepřijatelné, neboť „považují napadené rozhodnutí za věcně i právně správné“ a mají za to, že dovolatelem kladená právní otázka byla Nejvyšším soudem již opakovaně řešena a že rozhodnutí Nejvyššího soudu, s nímž má být (podle tvrzení dovolatele) rozsudek odvolacího soudu v rozporu, se týká skutkově zcela odlišného případu, neboť „v daném případě bylo lze shledat pochybení na straně zaměstnavatele, a to nejen v organizaci práce, ale i osobních pochybeních mistra K. či bezpečnostního technika K., který nezavedl ve společnosti bezpečnostní signály“.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací [§ 10a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“)] po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Nejvyšší soud dovolání žalovaného v části směřující proti výrokům rozsudku krajského soudu, jimiž byl potvrzen rozsudek okresního soudu ve výrocích o zamítnutí žaloby co do 206 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobkyně a) a co do 150 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobce b), podle ustanovení § 243c odst. 3 věty první a § 218 písm. b) o. s. ř. odmítl, neboť žalovaný, kterému bylo v těchto výrocích plně vyhověno, není osobou oprávněnou podat proti nim dovolání (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997 sp. zn. 2 Cdon 1363/96, uveřejněné pod č. 28 v časopise Soudní judikatura, roč. 1998).

Dovolání žalovaného Nejvyšší soud podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl i v části směřující proti výrokům rozsudku odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení a o soudním poplatku, neboť dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.] ani proti usnesením, kterými bylo rozhodnuto o povinnosti zaplatit soudní poplatek [§ 238 odst. 1 písm. i) o. s. ř.].

V projednávané věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda v případě úmrtí zaměstnance následkem pracovního úrazu mohou pozůstalé zaopatřené děti požadovat náhradu vzniklé nemajetkové újmy podle ustanovení zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku. Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, je dovolání žalovaného proti rozsudku odvolacího soudu (v části věci samé, ve které bylo žalobě vyhověno) podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalovaného je opodstatněné.

Projednanou věc je třeba i v současné době - vzhledem k tomu, že k pracovnímu úrazu, jehož následkem zemřel otec žalobců a v souvislosti s nímž žalobcům vznikla (měla vzniknout) nemajetková újma, došlo dne 10. 2. 2014 - posuzovat podle zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. [585/2006](#) Sb., č. [181/2007](#) Sb., č. [261/2007](#) Sb., č. [296/2007](#) Sb. a č. [362/2007](#) Sb., nálezu Ústavního soudu č. [116/2008](#) Sb., a zákonů č. [121/2008](#) Sb., č. [126/2008](#) Sb., č. [294/2008](#) Sb., č. [305/2008](#) Sb., č. [306/2008](#) Sb., č. [382/2008](#) Sb., č. [286/2009](#) Sb., č. [320/2009](#) Sb., č. [326/2009](#) Sb., č. [347/2010](#) Sb., č. [427/2010](#) Sb., č. [73/2011](#) Sb., č. [180/2011](#) Sb., č. [185/2011](#) Sb., č. [466/2011](#) Sb., č. [341/2011](#) Sb., č. [364/2011](#) Sb., č. [365/2011](#) Sb., č. [367/2011](#) Sb., č. [375/2011](#) Sb., č. [167/2012](#) Sb., č. [385/2012](#) Sb., č. [396/2012](#) Sb., č. [399/2012](#) Sb., č. [155/2013](#) Sb. a č. [303/2013](#) Sb., tedy ve znění účinném do 23. 6. 2014 (dále též „zák. práce“), a subsidiárně (§ 4 zák. práce) také podle zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 29. 12. 2016 (dále též „o. z.“).

Podle ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Podle ustanovení § 380 odst. 1 zák. práce pracovním úrazem pro účely tohoto zákona je poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Podle ustanovení § 375 odst. 1 zák. práce zemře-li zaměstnanec následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, je zaměstnavatel povinen v rozsahu své odpovědnosti poskytnout:

- a) náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s jeho léčením,
- b) náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem,
- c) náhradu nákladů na výživu pozůstalých,
- d) jednorázové odškodnění pozůstalých,
- e) náhradu věcné škody; ustanovení § 265 odst. 3 platí i zde.

Podle ustanovení § 378 odst. 1 zák. práce jednorázové odškodnění pozůstalých přísluší pozůstalému manželovi a nezaopatřenému dítěti, a to každému ve výši nejméně 240 000 Kč; rodičům zemřelého zaměstnance, jestliže žili se zaměstnancem v domácnosti, v úhrnné výši nejméně 240 000 Kč. Jednorázové odškodnění ve výši nejméně 240 000 Kč přísluší i v případě, že se zemřelým zaměstnancem žil v domácnosti pouze jeden rodič.

Z citovaných ustanovení vyplývá, že v případě smrti zaměstnance následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání je zaměstnavatel povinen v rozsahu své odpovědnosti poskytnout mimo jiné jednorázové odškodnění pozůstalých, které přísluší pozůstalému manželovi zemřelého zaměstnance a jeho nezaopatřenému dítěti, a to každému ve výši nejméně 240 000 Kč, jakož i rodičům zemřelého zaměstnance, jestliže s ním žili v domácnosti, v úhrnné výši nejméně 240 000 Kč. Účelem tohoto dílčího nároku na náhradu škody (újmy) je jednak jednorázové zmírnění sociálních dopadů smrti zaměstnance do sféry jeho nejbližších příbuzných, se kterými zemřelý zaměstnanec prostřednictvím příjmu ze svého zaměstnání sdílel (byl povinen sdílet) náklady na jejich životní potřeby a aktivity a kteří jsou náhlým výpadkem tohoto příjmu potenciálně nejvíce zasaženi, jednak odčinění nemajetkové (zejména citové) újmy, která těmto nejbližším příbuzným zaměstnance vznikla v souvislosti s jeho smrtí. Jednorázové odškodnění pozůstalých náleží jen osobám taxativně vyjmenovaným v ustanovení § 378 odst. 1 zák. práce a žádným dalším pozůstalým po zaměstnanci je nelze poskytnout; nepřísluší proto ani zaopatřenému dítěti zaměstnance (k tomu, jaké dítě se považuje za nezaopatřené, srov. ustanovení § 11 zákona č. [117/1995](#) Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů).

Okruh osob, jimž přísluší jednorázové odškodnění pozůstalých a jež jsou uvedeny v ustanovení § 378 odst. 1 zák. práce, nelze rozšiřovat ani prostřednictvím ustanovení § 2959 o. z., které stanoví, že při

usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení a že nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti. Ustanovení § 2959 o. z. upravuje rozsah náhrady nemajetkové újmy spočívající v duševních útrapách při ublížení na zdraví a při usmrcení, k nimž došlo za podmínek pro vznik povinnosti nahradit (odčinit) jinému majetkovou a nemajetkovou újmu uvedených v ustanoveních § 2894 a následujících o. z., která neobsahují skutkovou podstatu odpovědnosti zaměstnavatele za škodu (újmu) při pracovních úrazech a nemocech z povolání. Podmínky pro vznik odpovědnosti zaměstnavatele za škodu (újmu) při pracovních úrazech a nemocech z povolání jakož i způsob a rozsah náhrady této škody (újmy) jsou obsaženy v zákoníku práce, který – jak vyplývá z ustanovení § 1 písm. a) zák. práce – upravuje (mimo jiné) právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli (individuální pracovněprávní vztahy) a který se na práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele z těchto vztahů použije přednostně před občanským zákoníkem (srov. § 4 zák. práce a § 2401 odst. 1 o. z.). Odpovědnost zaměstnavatele za škodu (újmu) při pracovních úrazech a nemocech z povolání je v zákoníku práce koncipována – v zájmu ochrany zaměstnanců [srov. ustanovení § 1a odst. 1 písm. a) zák. práce, které zakotvuje zvláštní zákonnou ochranu postavení zaměstnance jako jednu ze základních zásad pracovněprávních vztahů] – velmi široce jako zvláštní druh objektivní odpovědnosti [tzv. odpovědnost za výsledek – poškození zdraví, které zaměstnanec utrpěl za stanovených podmínek, aniž by bylo pro vznik této odpovědnosti významné, zda zaměstnavatel v souvislosti s poškozením zdraví zaměstnance porušil své právní povinnosti (srov. § 366 odst. 4 zák. práce)]. Tomu odpovídá i zvláštní (oproti úpravě v občanském zákoníku) úprava způsobu a rozsahu náhrady škody (újmy) vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání v ustanoveních § 369-379 zák. práce, která vylučuje použití úpravy způsobu a rozsahu náhrady újmy obsažené v ustanoveních § 2951 a následujících o. z.

Z uvedeného vztaheno na projednávanou věc vyplývá, že nebyli-li žalobci v době smrtelného pracovního úrazu svého otce L. S. nezaopatřenými dětmi ve smyslu ustanovení § 11 zákona č. [117/1995](#) Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, nevznikl jim nárok na jednorázové odškodnění pozůstalých podle ustanovení § 378 odst. 1 zák. práce. S názorem odvolacího soudu, že za této situace je možné žalobcům přiznat náhradu „imateriální“ újmy podle ustanovení § 2956 ve spojení s § 2959 o. z. za neoprávněný zásah do práva na ochranu jejich osobnosti (za zásah do jejich rodinného života), však (zatím) nelze souhlasit.

Osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv je chráněna; každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého (§ 81 odst. 1 o. z.). Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy (§ 81 odst. 2 o. z.).

Ustálená judikatura soudů dovodila, že právo na soukromí uvedené v ustanovení § 11 předchozího občanského zákoníku (zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, účinný do 31. 12. 2013) se neomezuje jen na svobodné rozhodování fyzické osoby o zpřístupňování skutečností týkajících se jejího soukromí jiným osobám a na ochranu proti neoprávněným zásahům do tohoto oprávnění fyzické osoby (ochranu před zpřístupňováním skutečností soukromého života fyzické osoby veřejnosti bez jejího souhlasu), ale že zahrnuje rovněž do určité míry právo vytvořit a udržovat vztahy s jinými lidskými bytostmi, zejména v citové oblasti, aby tak bylo možné rozvíjet a naplňovat vlastní osobnost. Jestliže proto mezi fyzickými osobami existují sociální, morální, citové a kulturní vztahy vytvořené v rámci jejich soukromého a rodinného života, může porušením práva na život jedné z nich dojít k neoprávněnému zásahu do práva na soukromí druhé z těchto osob (srov. například rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 1. 1998 sp. zn. 23 C 52/96, uveřejněný v časopise Právní rozhledy č. 5/1998, s. 258–260). Nejvyšší soud pak v této souvislosti dospěl k závěru, že způsobení úmrtí člena rodiny je neoprávněným zásahem do soukromí členů rodiny (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2005 sp. zn. 30 Cdo 1678/2004, uveřejněný v

časopise Právní rozhledy č. 12/2005, s. 456, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012 sp. zn. 30 Cdo 4312/2011). Zúžené pojetí práva na ochranu soukromí nesdílí ani Ústavní soud, který ve své judikatuře zdůraznil myšlenku, že respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi a že součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými (srov. například náleží Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000 sp. zn. II. ÚS 517/99). Uvedené závěry lze plně vztáhnout na právo na soukromí, které požívá ochrany podle nyní platného ustanovení § 81 odst. 2 o. z.

Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek (§ 82 odst. 1 o. z.). Současná právní úprava ochrany osobnosti neobsahuje – na rozdíl od předchozí úpravy (srov. § 13 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2013) – jako zvláštní nárok z ochrany osobnosti právo na náhradu nemajetkové újmy poskytnutím přiměřeného zadostiučinění. Odčinění nemajetkové újmy způsobené v důsledku zásahu do absolutního osobnostního práva je v současné době možné pouze za podmínek obecné úpravy odškodňování újmy podle ustanovení § 2894 a násl. o. z. Stanoví-li zákon povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu [tak je tomu též v případě újmy na přirozeném právu člověka chráněném ustanoveními první části občanského zákoníku (tedy i na právu na soukromí) – srov. § 2956 o. z.], posoudí se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu (srov. § 2894 odst. 2 o. z.). Z toho plyne, že povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu způsobenou v důsledku zásahu do osobnostního práva (včetně práva na soukromí) má jen ten, kdo do tohoto absolutního práva zasáhl zaviněným porušením povinnosti stanovené zákonem ve smyslu ustanovení § 2910 věty první o. z., přičemž jeho zavinění ve formě nedbalosti se předpokládá (srov. § 2911 o. z.). Vznikla-li nemajetková újma nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají člověku, jehož osobnost byla dotčena, povinnost odčinit nemajetkovou újmu se poměrně sníží; podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na nemajetkové újmě jen zanedbatelným způsobem, újma se nedělí (srov. § 2918 o. z.). Způsob a rozsah náhrady za takto způsobenou nemajetkovou újmu se pak řídí ustanoveními § 2951 a násl. o. z.

V projednávané věci se odvolací soud tím, zda žalovaný způsobil žalobcům nemajetkovou újmu neoprávněným zásahem do jejich práva na soukromí v souvislosti s úmrtím jejich otce L. S. za podmínek uvedených v ustanovení § 2910 větě první o. z., nezabýval. Jeho závěr, že žalovaný je povinen odčinit žalobcům nemajetkovou újmu podle ustanovení § 2956 a § 2959 o. z., je proto předčasný, a tudíž nesprávný.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky tento rozsudek [s výjimkou výroků, jimiž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o zamítnutí žaloby co do 206 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobkyně a) a co do 150 000 Kč s úrokem z prodlení u žalobce b), a včetně akcesorických výroků o nákladech řízení a o soudním poplatku] spolu s opravným usnesením zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Hradci Králové) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Další články:

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)